

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधिक मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
(सामाजिक, विज्ञान, प्रविधिक शाखा)

टेलिफोन नं. ६६३००८८
६६३४११९
६६३०५८८
फ्याक्स नं. ६६३०७९७
मोडिसकोड ९६९८०९६६३०७९७
www.moecdc.gov.np
सानोठिमी, भक्तपुर
मिति :-

पत्र संख्या :-
चलानी नं. :-

मिति : २०७७/११/१४

कक्षा ११ र १२ का पाठ्यक्रमको कोडसम्बन्धी सूचना

यस केन्द्रको मिति २०७७/१०/२८ को सूचनाबाट शैक्षिक वर्ष २०७७ देखि कक्षा ११ वाट क्रमशः लागु हुने माध्यमिक शिक्षा पाठ्यक्रम, २०७७ अनुसार पठनपाठन हुने विषय तथा तिनको कोडका बारेमा जानकारी गराइएकामा राष्ट्रिय परीक्षा बोर्डको मिति २०७७/११/२ को बैठकबाट पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले नयाँ पाठ्यक्रम जारी गरेपश्चात् तय गरेको कक्षा ११ र १२ को विषय कोड र बोर्डले प्रयोगमा ल्याइरहेको कक्षा ११ र १२ को विषय कोड फरक फरक रहेको सम्बन्धमा छलफल गर्दा कक्षा ११ र १२ मा नयाँ पाठ्यक्रमअन्तर्गतका विषयहरूको विषय कोड निर्धारण गर्नका लागि पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले कायम गरेको विषय कोडको अन्तमा सैद्धान्तिकतर्फ १ र प्रयोगात्मकतर्फ २ अड्क थपी विषय कोड कायम गर्ने र उक्त विषय कोडहरू प्रयोगमा ल्याउन र सम्बन्धित सबैलाई सूचित गराउन लागि पाठ्यक्रम विकास केन्द्रमा लेखी पठाउने भन्ने निर्णय प्राप्त भएकाले परीक्षा प्रयोजनका लागि राष्ट्रिय परीक्षा बोर्डले कायम गरेको कोड प्रयोग गर्न र विषयगत कोडमा कुनै त्रुटि वा समस्या देखिएमा यस केन्द्रलाई जानकारी गराइदिन समेत सम्बद्ध सबैमा अनुरोध छ ।

गणेशप्रसाद भट्टराई

निर्देशक

(क) अनिवार्य विषय

सि. नं.	कक्षा ११ का विषय र कोड	कक्षा १२ का विषय र कोड
१	नेपाली [Nep.001]	नेपाली [Nep.002]
२	English [Eng.003]	English [Eng.004]
३	सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा [Sol.005] वा गणित (Mathematics) [Mat.007]	सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा [Sol.006] वा गणित (Mathematics) [Mat.008]

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधिको मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
(सामाजिक, शान्ति, विकास शाखा)

टेलिफोन नं. ६६३००८८
६६३४११९
६६३०५८८
फ्याक्स नं. ६६३०७९७
नोटिसबोर्ड : ९६९८०९६६३०७९७
www.moecdc.gov.np
सानोठिमी, भक्तपुर
मिति :

पत्र संख्या :-
चलानी नं. :-

(ख) ऐच्छिक विषय

(ब) ऐच्छिक पहिलो समूह

क्र.स.	कक्षा ११ का ऐच्छिक विषय र कोड	कक्षा १२ का ऐच्छिक विषय र कोड
१.	भौतिक विज्ञान (Physics) [Phy.101]	भौतिक विज्ञान (Physics) [Phy.102]
२.	लेखाविधि (Accounting) [Acc.103]	लेखाविधि (Accounting) [Acc.104]
३.	ग्रामीण विकास (Rural Development) [Rud.105]	ग्रामीण विकास (Rural Development) [Rud.106]
४.	विधिशास्त्र र कानुनी सिद्धान्त (Jurisprudence and Legal Theories) [Jlt.107]	नेपालको न्याय र कानून प्रणाली (Nepalese Legal system) [Nls.110]
५.	चित्रकला (Painting) [Pai.111]	चित्रकला (Painting) [Pai.112]
६.	बालविकास र सिकाइ (Child Development and Learning) [Cdl.115]	शैक्षणिक पद्धति र मूल्याङ्कन (Instructional Pedagogy and Evaluation) [Ipe.118]
७.	मनोविज्ञान (Psychology) [Psy.119]	मनोविज्ञान (Psychology) [Psy.120]
८.	इतिहास (History) [His.121]	इतिहास (History) [His.122]
९.	लैङ्गिक अध्ययन (Gender Studies) [Ges.123]	लैङ्गिक अध्ययन (Gender Studies) [Ges.124]
१०.	अतिथि सत्कार व्यवस्थापन (Hospitality Management) [Hom.125]	अतिथि सत्कार व्यवस्थापन (Hospitality Management) [Hom.126]
११.	बाली विज्ञान (Agronomy) [Agr.127]	बाली विज्ञान (Agronomy) [Agr.128]
१२.	प्राकृतिक चिकित्सा (Naturopathy) [Nat.129]	प्राकृतिक चिकित्सा (Naturopathy) [Nat.130]
१३.	मानवमूल्य शिक्षा (Human Value Education) [Hve.131]	मानवमूल्य शिक्षा (Human Value Education) [Hve.132]

(आ) ऐच्छिक दोस्रो समूह

क्र.स.	कक्षा ११ का ऐच्छिक विषय र कोड	कक्षा १२ का ऐच्छिक विषय र कोड
१.	जीव विज्ञान (Biology) [Bio.201]	जीव विज्ञान (Biology) [Bio.202]
२.	शिक्षा र विकास (Education and Development) [Edd.203]	शिक्षा र विकास (Education and Development) [Edd.204]
३.	भूगोल (Geography) [Geo.205]	भूगोल (Geography) [Geo.206]
४.	कार्यविधि कानून (Procedural Law) [PrL.207]	कानूनको मस्यौदा प्रक्रिया (Legal Drafting) [Led.210]

2
११/१३

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा पठन-लेखन मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
(सानोठिमी, भक्तपुर शाखा)

टेलिफोन नं. ६६३००८८
६६३४११९
६६३०५८८
फ्याक्स नं. ६६३०७९७
मोटासबोर्ड : १६९८०१६६३०७९७
www.moecdc.gov.np
सानोठिमी, भक्तपुर
मिति :

पत्र संख्या :-
चलानी नं. :-

५	समाजशास्त्र (Sociology) [Soc.211]	समाजशास्त्र (Sociology) [Soc.212]
६	आयुर्वेद (Ayurved) [Ayu.213]	आयुर्वेद (Ayurved) [Ayu.214]
७	व्यवसाय अध्ययन (Business Studies) [Bus.215]	व्यवसाय अध्ययन (Business Studies) [Bus.216]
८	भाषा विज्ञान (Linguistics) [Lin.217]	भाषा विज्ञान (Linguistics) [Lin.218]
९	राजनीति शास्त्र (Political Science) [Pol.219]	राजनीति शास्त्र (Political Science) [Pol.220]
१०	दर्शनशास्त्र (Philosophy) [Phi.221]	दर्शनशास्त्र (Philosophy) [Phi.222]
११	जनसङ्ख्या अध्ययन (Population Studies) [Pos.223]	जनसङ्ख्या अध्ययन (Population Studies) [Pos.224]
१२	बागवानी (Horticulture) (फलफूल, तरकारी, पुष्प र च्याउ खेती) [Hor.225]	बागवानी (Horticulture) (फलफूल, तरकारी, पुष्प र च्याउ खेती) [Hor.226]
१३	खाद्य र पोषण (Food and Nutrition) [Fon.227]	खाद्य र पोषण (Food and Nutrition) [Fon.228]
१४	नृत्य (Dance) [Dan.229]	नृत्य (Dance) [Dan.230]
१५	कला इतिहास (History of Arts) [Hia.231]	कला इतिहास (History of Arts) [Hia.232]

(इ) ऐच्छिक तेश्रो समूह

क्र.स.	कक्षा ११ का ऐच्छिक विषय र कोड	कक्षा १२ का ऐच्छिक विषय र कोड
१.	रसायन विज्ञान (Chemistry) [Che.301]	रसायन विज्ञान (Chemistry) [Che.302]
२	अर्थशास्त्र (Economics) [Eco.303]	अर्थशास्त्र (Economics) [Eco.304]
३	पर्यटन र पर्वतारोहण अध्ययन (Tourism and Mountaineering Studies) [Tms.305]	पर्यटन र पर्वतारोहण अध्ययन (Tourism and Mountaineering Studies) [Tms.306]
४	बजारशास्त्र (Marketing) [Mar.307]	बजारशास्त्र (Marketing) [Mar.308]
५	बुढ्यौली तथा स्याहार शिक्षा (Gerontology and Care Taking Education) [Gct.309]	बुढ्यौली तथा स्याहार शिक्षा (Gerontology and Care Taking Education) [Gct.310]
६	योग (Yog) [Yog.311]	योग (Yog) [Yog.312]
७	वाद्यवादन (Vocal/Instrumental) [Voc.313]	वाद्यवादन (Vocal/Instrumental) [Voc.314]
८	सिलाइ तथा बुनाइ (Sewing and Knitting) [Sek.315]	सिलाइ तथा बुनाइ (Sewing and Knitting) [Sek.316]

३/१३

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
(शाखा)

टेलिफोन नं. ७७३००८८
७७३४११९
७७३०५८८
फ्याक्स नं. ७७३०७९७
नोटिसबोर्ड : ९६९८०९६६३०७९७
www.moecdc.gov.np
सानोठिमी, भक्तपुर
मिति :

पत्र सङ्ख्या :-
चलानी नं. :-

९	संवैधानिक कानून (Constitutional Law) [Col.317]	देवानी तथा फौजदारी कानून र न्याय (Civil and Criminal law and justice) [Ccl.320]
१०	पाककला (Culinary Arts) [Cua.321]	पाककला (Culinary Arts) [Cua.322]
११	संस्कृति (Culture) [Cul.323]	संस्कृति (Culture) [Cul.324]
१२	फेशन डिजाइनिङ (Fashion Designing.) [Fad.325]	फेशन डिजाइनिङ (Fashion Designing) [Fad.326]
१३	सिनेमा तथा डकुमेन्ट्री (Film and Documentry) [Fid.327]	सिनेमा तथा डकुमेन्ट्री (Film and Documentry) [Fid.328]
१४	पशुपालन, पन्छीपालन र माछापालन (Livestock, Poultry and Fish Farming) [Lpf.329]	पशुपालन, पक्षीपालन र माछापालन (Livestock, Poultry and Fish Farming) [Lpf.330]
१५	नेपाली (Nepali) [Nep.331]	नेपाली (Nepali) [Nep.332]
१६	अङ्ग्रेजी (English) [Eng.333]	अङ्ग्रेजी (English) [Eng.334]
१७	मैथिली [Mai.335]	मैथिली [Mai.336]
१८	नेवारी [New.337]	नेवारी [New.338]
१९	हिन्दी [Hin.339]	हिन्दी [Hin.340]
२०	चिनियाँ [Chi.341]	चिनियाँ [Chi.342]
२१	जर्मन [Jer.343]	जर्मन [Jer.344]
२२	जापानिज [Jap.345]	जापानिज [Jap.346]
२३	कोरियन [Kor.347]	कोरियन [Kor.348]
२४	उर्दू [Urd.349]	उर्दू [Urd.350]
२५	भोजपुरी [Bhj.351]	भोजपुरी [Bhj.352]
२६	फ्रेन्च [Fre.353]	फ्रेन्च [Fre.354]
२७	हिब्रू [Heb.355]	हिब्रू [Heb.356]
२८	अरेबिक [Are.357]	अरेबिक [Are.358]
२९	संस्कृत [San.359]	संस्कृत [San.360]
३०	प्रायोगिक कला (Applied Arts) [Apa.361]	प्रायोगिक कला (Applied Arts) [Apa.362]

(ई) ऐच्छिक चौथो समूह

क्र. स.	कक्षा ११ का ऐच्छिक विषय र कोड	कक्षा १२ का ऐच्छिक विषय र कोड
---------	-------------------------------	-------------------------------

4/1/23

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
(शाखा)

टेलिफोन नं. ६६३००८८
६६३४११९
६६३०५८८
फ्याक्स नं. ६६३०७९७
नोटिसबोर्ड : १६९८०१६६३०७९७
www.moecdc.gov.np
सानोठिमी, भक्तपुर
मिति :

पत्र सङ्ख्या :-
चलानी नं. :-

१.	गणित (Mathematics) [Mat.401]	गणित (Mathematics) [Mat.402]
२.	प्रायोगिक गणित (Applied mathematics) [Ama.403]	प्रायोगिक गणित (Applied Mathematics) [Ama.404]
३.	वाणिज्य गणित (Business Mathematics) [Bmt.405]	वाणिज्य गणित (Business Mathematics) [Bmt.406]
४.	मानव अधिकार (Human rights) [Hur.407]	मानव अधिकार (Human rights) [Hur.408]
५.	पुस्तकालय तथा सूचना विज्ञान (Library and Information Science) [Lis.409]	पुस्तकालय तथा सूचना विज्ञान (Library and Information science) [Lis.410]
६.	गृह विज्ञान (Home Science) [Hos.411]	गृह विज्ञान (Home Science) [Hos.412]
७.	वातावरण विज्ञान (Environment Science) [Ens.413]	वातावरण विज्ञान (Environment Science) [Ens.414]
८.	साधारण कानून (General Law) [Gel.415]	साधारण कानून (General Law) [Gel.416]
९.	वित्तशास्त्र (Finance) [Fin.417]	वित्तशास्त्र (Finance) [Fin.418]
१०.	सहकारी व्यवस्थापन (Co-operative management) [Com.419]	सहकारी व्यवस्थापन (Co-operative Management) [Urd.420]
११.	बौद्ध अध्ययन (Buddhist Studies) [Bud.421]	बौद्ध अध्ययन (Buddhist Studies) [Bud.422]
१२.	मूर्तिकला (Sculpture) [Scu.423]	मूर्तिकला(Sculpture) [Scu.424]
१३.	गायन (Signing) [Sig.425]	गायन (Signing) [Sig.426]
१४.	कम्प्युटर विज्ञान (Computer Science) [Com.427]	कम्प्युटर विज्ञान (Computer Science) [Com.428]
१५.	रेसम खेती र मौरीपालन (Sericulture and Bee Keeping) [Sbk.429]	रेसम खेती र मौरीपालन (Sericulture and Bee Keeping) [Sbk.430]
१६.	सौन्दर्यकला र केशकला (Beautician and Hair Dressing) [Beh.431]	सौन्दर्यकला र केशकला (Beautician and Hair Dressing) [Beh.432]
१७.	औषधिजन्य जडीबुटी (Medicinal Herbals) [Meh.433]	औषधिजन्य जडीबुटी (Medicinal Herbals) [Meh.434]
१८.	प्लम्बिङ र वाइरिङ (Plumbing and Wiring) [Plw.435]	प्लम्बिङ र वाइरिङ (Plumbing and Wiring) [Plw.436]

५/१२

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
(शाखा)

टेलिफोन नं. ६६३००८८
६६३४११९
६६३०५८८
फ्याक्स नं. ६६३०७९७
नोटिसबोर्ड : ९६९८०९६६३०७९७
www.moecdc.gov.np
सानोठिमी, भक्तपुर
मिति :

पत्र सङ्ख्या :-
चलानी नं. :-

१९	आन्तरिक सजावट (Internal Decoration) [Ind.437]	आन्तरिक सजावट (Internal Decoration) [Ind.438]
२०	होटेल व्यवस्थापन (Hotel Management) [Hom.439]	होटेल व्यवस्थापन (Hotel Management) [Hom.440]
२१.	आमसञ्चार (Mass Communication) [Mac.441]	आमसञ्चार (Mass Communication) [Mac.442]
२२.	स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा (Health and Physical Education) [Hpe.443]	स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा (Health and Physical Education) [Hpe.444]
२३.	खेलकुद विज्ञान (Sports Science) [Sps.445]	खेलकुद विज्ञान (Sports Science) [Sps.446]
२४.	सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा [Sol.447]	सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा [Sol.448]

१. कक्षा ११ को अनिवार्य सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा [Sol.005] र सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा (ऐच्छिक) [Sol.447], कक्षा १२ को अनिवार्य सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा [Sol.006] र सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा (ऐच्छिक) [Sol.448] तथा कक्षा ११ को अनिवार्य गणित (Mathematics) [Mat.007] र गणित (ऐच्छिक) (Mathematics) [Mat.401], कक्षा १२ को अनिवार्य गणित (Mathematics) [Mat.008] र गणित (ऐच्छिक) (Mathematics) [Mat.402] का कोड फरक भए पनि पाठ्यक्रम एउटै हुने छन् ।

२. प्रत्येक विषयमा दिइएको कोड सैद्धान्तिक मूल्याङ्कनका लागि हुने छ । आन्तरिक मूल्याङ्कनका लागि विषयकोडको व्यवस्था राष्ट्रिय परीक्षा बोर्डले आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्ने छ ।

माध्यमिक शिक्षा (कक्षा ११-१२) संस्कृततर्फका विषय

(क) अनिवार्य विषय

सि. नं.	कक्षा ११ का विषय र कोड	कक्षा १२ का विषय र कोड
१	संस्कृत रचना [Saw.011]	संस्कृत रचना [Saw.012]
२	संस्कृत भाषा तथा व्याकरण [Slg.017]	संस्कृत भाषा तथा व्याकरण [Slg.018]

द्रष्टव्य : अनिवार्य विषयहरू नेपाली [Nep.001 र Nep.002], अङ्ग्रेजी [Eng.003 र Eng.004], सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा [Sol.005] वा गणित (Mathematics) [Mat.007], सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा [Sol.006] वा गणित (Mathematics) [Mat.008], साधारण धारमै उल्लेख भएअनुसार हुने छन् । विद्यार्थीले अङ्ग्रेजी [Eng.003 र Eng.004] को सट्टा संस्कृत रचना [Saw.011 र Saw.012] विषय अध्ययन गर्न सक्ने छन् ।

(ख) ऐच्छिक विषय

निम्नलिखित तीन समूहमध्ये कुनै दुई समूहबाट एक एक विषय गरी दुई विषय अध्ययन गर्नुपर्ने छ । विद्यार्थीले थप विषय अध्ययन गर्न चाहेमा ऐच्छिक विषय छनोट नभएको समूहबाट एक विषय अध्ययन गर्न सक्ने छन् ।

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
(शाखा)

टेलिफोन नं. ६६३००८८
६६३४११९
६६३०५८८
फ्याक्स नं. ६६३०७९७
नोटिसबोर्ड : ९६९८०९६६३०७९७
www.moecdc.gov.np

सानोठिमी, भक्तपुर
मिति :-

पत्र सङ्ख्या :-
चलानी नं. :-

(अ) ऐच्छिक पहिलो समूह

क्र. स.	कक्षा ११ का ऐच्छिक विषय र कोड	कक्षा १२ का ऐच्छिक विषय र कोड
१	शुक्लयजुर्वेद [Yab.501]	शुक्लयजुर्वेद [Yab.502]
२	सामवेद [Sab.503]	सामवेद [Sab.504]
३	ऋग्वेद [Rib.505]	ऋग्वेद [Rib.506]
४	अथर्ववेद [Aab.507]	अथर्ववेद [Aab.508]
५	व्याकरण [Gra.509]	व्याकरण [Gra.510]
६	सिद्धान्त ज्योतिष [Sij.511]	सिद्धान्त ज्योतिष [Sij.512]
७	न्याय [Nay.513]	न्याय [Nay.514]
८	दर्शनशास्त्र [Dar.515]	दर्शनशास्त्र [Dar.516]
९	संस्कृत साहित्य [Sas.517]	संस्कृत साहित्य [Sas.518]
१०	इतिहास पुराण [Itp.519]	इतिहास पुराण [Itp.520]
११	नीतिशास्त्र [Nis.521]	नीतिशास्त्र [Nis.522]

(आ) ऐच्छिक दोस्रो समूह

क्र. स.	कक्षा ११ का ऐच्छिक विषय र कोड	कक्षा १२ का ऐच्छिक विषय र कोड
१	प्राकृतिक चिकित्सा (Naturopathy) [Nat.129]	प्राकृतिक चिकित्सा (Naturopathy) [Nat.130]
२	आयुर्वेद (Ayurved) [Ayu.213]	आयुर्वेद (Ayurved) [Ayu.214]
३	योग (Yog) [Yog.311]	योग (Yog) [Yog.312]
४	कर्मकाण्ड [Kar.531]	कर्मकाण्ड [Kar.532]
५	फलित ज्योतिष [Faj.533]	फलित ज्योतिष [Faj.534]
६	वास्तुशास्त्र [Bas.537]	वास्तुशास्त्र [Bas.538]
७	सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा [Sol.447]	सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा [Sol.448]

३१/१३

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा टेक्नोलोजी मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
(शाखा)

टेलिफोन नं. 6630088
6634119
6630588
फ्याक्स नं. 6630797
नोटिसबोर्ड : १६९८०१६६३०७९७
www.moecdc.gov.np
सानोठिमी, भक्तपुर
मिति :

पत्र सङ्ख्या :-
चलानी नं. :-

(इ) ऐच्छिक तेश्रो समूह

क्र. स.	कक्षा ११ का ऐच्छिक विषय र कोड	कक्षा १२ का ऐच्छिक विषय र कोड
१	मानवमूल्य शिक्षा (Human Value Education) [Hve.131]	मानवमूल्य शिक्षा (Human Value Education) [Hve.132]
२	कम्प्युटर विज्ञान (Computer Science) [Com.427]	कम्प्युटर विज्ञान (Computer Science) [Com.428]
३	अर्थशास्त्र (Economics) [Eco.303]	अर्थशास्त्र (Economics) [Eco.304]
४	नेपाली (Nepali) [Nep.331]	नेपाली (Nepali) [Nep.332]
५	अङ्ग्रेजी (English) [Eng.333]	अङ्ग्रेजी (English) [Eng.334]
६	गणित (Mathematics) [Mat.401]	गणित (Mathematics) [Mat.402]

परम्परागत शिक्षा: गोन्पा/ मदर्स

(क) अनिवार्य विषयक

सि. नं.	कक्षा ११ का विषय र कोड	कक्षा १२ का विषय र कोड
१	बौद्ध शिक्षा [Bue.021]	बौद्ध शिक्षा [Bue.022]
२	उर्दू व्याकरण र साहित्य [Ugl.031]	उर्दू व्याकरण र साहित्य [Ugl.032]

द्रष्टव्य : अनिवार्य विषयहरू नेपाली [Nep.001 र Nep.002], अङ्ग्रेजी [Eng.003 र Eng.004], सामाजिक अध्ययन तथा जीवतोपयोगी शिक्षा [Sol.005] वा गणित (Mathematics) [Mat.007], सामाजिक अध्ययन तथा जीवतोपयोगी शिक्षा [Sol.006] वा गणित (Mathematics) [Mat.008], साधारण धारमै उल्लेख भएअनुसार हुने छन् । विद्यार्थीले अङ्ग्रेजी [Eng.003 र Eng.004] को सट्टा गोन्पामा बौद्ध शिक्षा [Bue.021 / Bue.022] र मदर्समा उर्दू व्याकरण र साहित्य [Ugl.031, Ugl.032] विषय अध्ययन गर्न सक्ने छन् ।

(ख) ऐच्छिक विषय

निम्नलिखित तीन समूहमध्ये कुनै दुई समूहबाट एक एक विषय गरी दुई विषय अध्ययन गर्नुपर्ने छ । विद्यार्थीले थप विषय अध्ययन गर्न चाहेमा ऐच्छिक विषय छनोट नभएको समूहबाट एक विषय अध्ययन गर्न सक्ने छन् ।

(अ) ऐच्छिक पहिलो समूह

क्र. स.	कक्षा ११ का ऐच्छिक विषय र कोड	कक्षा १२ का ऐच्छिक विषय र कोड
१	बौद्ध दर्शन [Bup.601]	बौद्ध दर्शन [Bup.602]
२	कुरान [Kur.611]	कुरान [Kur.612]

(Handwritten signature)

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
() शाखा)

टेलिफोन नं. 6630088

6634119

6630588

फ्याक्स नं. 6630797

नोटिसबोर्ड : १६९८०१६६३०७९७

www.moecdc.gov.np

सानोठिमी, भक्तपुर

मिति :

पत्र सङ्ख्या :-

चलानी नं. :-

(आ) ऐच्छिक दोस्रो समूह

क्र. स.	कक्षा ११ का ऐच्छिक विषय र कोड	कक्षा १२ का ऐच्छिक विषय र कोड
१	कम्प्युटर विज्ञान [Com.427]	कम्प्युटर विज्ञान [Com.428]
२	बौद्ध कर्मकाण्ड [Bkk.527]	बौद्ध कर्मकाण्ड [Bkk.528]
३	ज्योतिष [Jyo.621]	ज्योतिष [Jyo.622]
४	भैषज्य [Bha.623]	भैषज्य [Kur.624]
५	शिल्प विद्या [Sil.625]	शिल्प विद्या [Sil.626]
६	हदिस र असुले हदिस [Hah.651]	हदिस र असुले हदिस [Hah.652]

(इ) ऐच्छिक तेस्रो समूह

क्र. स.	कक्षा ११ का ऐच्छिक विषय र कोड	कक्षा १२ का ऐच्छिक विषय र कोड
१	संस्कृत रचना [Saw.011]	संस्कृत रचना [Saw.012]
२	अङ्ग्रेजी [Eng.333]	अङ्ग्रेजी [Eng.334]
३	चिनियाँ भाषा [Chi.341]	चिनियाँ भाषा [Chi.342]
४	जापानिज भाषा [Jap.345]	जापानिज भाषा [Jap.346]
५	पाली भाषा [Pal.631]	पाली भाषा [Pal.632]
६	भोट भाषा [Bht.633]	भोट भाषा [Bht.634]
७	मिरास विज्ञान [Mir.661]	मिरास विज्ञान [Mir.662]

पुनश्च : यसमा केही फरक परेमा कार्यालयको अभिलेखअनुसार सच्याइने छ ।

क्रा. १३